

Asia T-203/01

Manufacture française des pneumatiques Michelin

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio

EY 82 artikla — Alennusjärjestelmä — Väärinkäyttö

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto) 30.9.2003 II-4082

Tuomion tiivistelmä

1. *Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Käsite — Objektiiivinen käsite, joka tarkoittaa käyttäytymistä, joka on omiaan vaikuttamaan markkinoiden rakenteeseen ja joka estää kilpailun säilymisen tai kehittymisen — Määrävässä asemassa olevan yrityksen velvollisuudet — Kilpaileminen ainoastaan omiin ansioihin perustuvassa kilpailussa käytettävillä keinoilla (EY 82 artikla)*

2. Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Alennukset, joilla suljetaan markkinat — Uskollisuusalennukset — Väärinkäytön määrittäminen (EY 82 artikla)
3. Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Paljousalennukset — Sallittavuus — Edellytykset — Alennusjärjestelmän väärinkäyttöhuonne — Arviointiperusteet (EY 82 artikla)
4. Kilpailu — Hallinnollinen menettely — Väitetiedoksianto — Välttämätön sisältö
5. Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Kanta-asiakkuuteen sitouttavat paljousalennukset — Vuosittain myönnettävä alennus, joka on prosenttiosuus asiakkaan kuluneen vuoden aikana toteuttamasta kokonaisliikevaihdosta ja joka kasvaa progressiivisesti ja huomattavasti liikevaihdon kasvaessa (EY 82 artikla)
6. Kilpailu — Hallinnollinen menettely — Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen — Oikeus tutustua asiakirjoihin — Rajat — Määrävässä asemassa olevalle yritykselle ei tarvitse ilmoittaa niitä sen asiakkaita, jotka ovat osallistuneet komission tutkimukseen
7. Kilpailu — Hallinnollinen menettely — Komission päätös, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen — Sellaisten todisteiden jättäminen huomiotta, joita ei ole annettu tiedoksi asianosaisille — Seuraukset — Väitettä ei voida todistaa oikeaksi viittaamalla näihin asiakirjoihin
8. Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Alennusjärjestelmä, jossa määrävässä asemassa olevalle yrityksellä on laaja subjektiivinen harkintavalta — Alennukset, joilla ei ole objektiivisia taloudellisia perusteita (EY 82 artikla)
9. Kilpailu — Määrävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Renkaita valmistava yritys — Sopimukset, joilla palautusta myönnetään jälleenmyyjille, jotka sitoutuvat systemaattisesti pinnoituttamaan renkaidensa rungot tällä yrityksellä — Ehto, jolla on kytkykauppavaikutus — Hyväksyttävyydellä kansallisen oikeuden kannalta ei ole merkitystä — Yhteisön oikeuden etusija (EY 82 artikla)

10. Kilpailu — Määräävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Määräävässä asemassa olevan yrityksen tuotteidensa jälleenmyyjille asettamat velvoitteet, jotka ovat vastiketta taloudellisista eduista — Velvoitteet, joiden tarkoituksena on poistaa muiden valmistajien suunnalta tuleva kilpailu
(EY 82 artikla)
11. Kilpailu — Määräävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Määräävässä asemassa olevan yrityksen tuotteidensa jälleenmyyjille asettamat tiedonanto- ja valvontavelvoitteet, jotka eivät ole objektiivisesti perusteltuja ja jotka ovat vastiketta taloudellisista eduista — Asetusta N:o 4087/89, jossa sallitaan tiedonantovelvollisuuksista sopiminen franchising-sopimusten yhteydessä, ei voida soveltaa
(EY 82 artikla; komission asetuksen N:o 4087/88 3 artiklan 2 kohta)
12. Kilpailu — Määräävä markkina-asema — Väärinkäyttö — Käsite — Menettely, jonka seurauksena tai tarkoituksena on kilpailun säilymisen ja kehittymisen estyminen
(EY 82 artikla)
13. Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Sakkojen yleisen suuruusluokan nostaminen — Sallittavuus — Edellytys — Perusteluvelvollisuus — Velvollisuuden puuttuminen
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonanto 98/C 9/03)
14. Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusteet — Määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä määrättävä sakko — Rikkomisen vakavuuden arvioiminen — Väärinkäyttöä merkitsevien menettelytapojen luonteen ja tarkoituksen eikä niiden todellisten vaikutusten huomioon ottaminen
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
15. Kilpailu — Sakot — Useita rikkomisia — Yhden yhteisen sakon määrääminen — Hyväksyttävyyys — Komissiolla ei ole velvollisuutta yksilöidä väärinkäyttöä merkitseviä eri menettelytapoja
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
16. Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusteet — Kilpailusääntöjen rikkomisen kesto — Keston ottaminen huomioon sellaisenaan riippumatta sen vaikutuksista aiheutettuihin vahinkoon — Hyväksyttävyyys
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)

17. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusteet — Kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus — Raskauttavat seikat — Rikkomisen uusiminen — Käsite*
(Komission tiedonanto 98/C 9/03)
18. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusteet — Kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus — Raskauttavat seikat — Rikkomisen uusiminen — Saman emoyhtiön kahden tytäryhtiön toinen toisensa jälkeen toteuttamat samankaltaiset kilpailusääntöjen rikkomiset*
19. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusteet — Kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus — Raskauttavat seikat — Aiemmin käytetyn korotusprosentin suurentaminen rikkomisen uusimisen vuoksi — Aiemmin käytetyn alennusprosentin pienentäminen tiettyjen lieventävien seikkojen vuoksi — Hyväksyttävyyys*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonanto 98/C 9/03)

1. Väärinkäytön käsite on objektiivinen käsite, joka tarkoittaa määräävässä asemassa olevan yrityksen käyttäytymistä, joka on omiaan vaikuttamaan sellaisten markkinoiden rakenteeseen, joilla juuri kyseessä olevan yrityksen olemassaolon vuoksi kilpailuaste on jo heikentynyt, ja joka estää markkinoilla vielä olemassa olevan kilpailuasteen säilymisen ja tämän kilpailun kehittymisen sen vuoksi, että tämä yritys käyttää muita kuin niitä keinoja, joita taloudellisten toimijoiden liiketoimiin perustuvassa tuotteiden tai palvelujen tavallisessa kilpailussa käytetään. Tästä seuraa, että kaikki hintakilpailu ei näin ollen ole automaattisesti sallittua ja että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys ei näin ollen saa käyttää muita kuin omiin ansioihin perustuvassa kilpailussa käytettäviä keinoja.

nen sinänsä merkitse minkäänlaista moitetta asianomaista yritystä kohtaan, kyseisellä yrityksellä on erityinen velvollisuus olla toiminnallaan rajoittamatta toimivaa ja vääristymätöntä kilpailua yhteismarkkinoilla, riippumatta siitä, mihin tämä asema perustuu. Vaikkei määräävän markkina-aseman olemassaolo myöskään estä tässä asemassa olevaa yritystä suojelemasta omia kaupallisia intressejään, jos ne ovat uhattuina, ja vaikka yrityksellä on oikeus kohtuuden rajoissa ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin intressiensä suojaamiseksi, tällaista käyttäytymistä ei voida kuitenkaan hyväksyä, jos sillä pyritään vahvistamaan määräävää markkina-asemaa ja käyttämään sitä väärin.

Tästä seuraa, että vaikkei yrityksen määräävän markkina-aseman toteami-

(ks. 54, 55 ja 97 kohta)

2. Alennusjärjestelmää, jolla suljetaan markkinoita, pidetään yleisesti arvioiden EY 82 artiklan vastaisena, jos sitä soveltaa määräävässä asemassa oleva yritys.

EY 82 artiklan vastainen on määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen asiakkailleen myöntämä uskollisuusalennus, joka myönnetään vastikkeeksi siitä, että ne sitoutuvat hankkimaan tavaran yksinomaan tai lähes yksinomaan siltä. Tällaisella alennuksella, vaikka se ei olisi syrjivä, pyritään näet estämään taloudellisia etuja myöntämällä se, että määräävässä asemassa olevan yrityksen asiakkaat suorittavat hankintoja kilpailivilta valmistajilta.

(ks. 56, 57 ja 65 kohta)

3. Sellaisilla määräävässä asemassa olevan yrityksen käyttämällä alennusjärjestelmillä, jotka liittyvät ainoastaan siltä suoritettujen hankintojen määrään, ei yleensä ole EY 82 artiklassa kiellettyä markkinat sulkevaa vaikutusta. Jos kyseisen yrityksen toimittaman määrän lisäys merkitsee sille alempia kustannuksia, sillä on oikeus siirtää tämä alennus asiakkailleen edullisemman hinnan muodossa.

Paljousalennusten järjestelmä, jossa alennusprosentti kasvaa määräävässä asemassa olevalta yritykseltä ostetun määrän mukaisesti, on siis EY 82 artiklan vastainen vain siinä tapauksessa, että alennusperusteista ja alennuksen myöntämiseen liittyvistä yksityiskohtaisista säännöistä ilmenee, että järjestelmä ei perustu mihinkään sen oikeuttavaan taloudelliseen suoritukseen vaan sillä pyritään, kuten uskollisuusalennuksilla ja tavoitealennuksilla, estämään asiakkaita suorittamasta hankintojaan kilpailijoilta.

Paljousalennusjärjestelmän mahdollinen katsominen väärinkäytöksi edellyttää olosuhteiden, erityisesti alennusten myöntämisperusteiden ja -tavan, kokonaisarviointia ja sen tutkimista, pyritäänkö alennuksella mihinkään sen hyväksyttäväksi tekevään taloudelliseen suoritukseen perustumattomana etuna poistamaan ostajalta mahdollisuus valita hankintalähteensä tai rajoittamaan tätä mahdollisuutta, estämään kilpailijoilta markkinoille pääsy, asettamaan kaupakumppaneille erilaisia ehtoja samankaltaisille suorituksille taikka vahvistamaan määräävää markkina-asemaa vääristyneellä kilpailulla.

(ks. 58—60 ja 62 kohta)

4. Väitetedoksiannossa on oltava väitteistä riittävän selvästi muotoiltu —

vaikka vain pääpiirteittäin esitetty — selvitys, jotta ne, joita asia koskee, voisivat tosiasiallisesti saada tiedon, mihin toimintaan komissio väittää niiden syyllistyneen. Vain tämän edellytyksen täyttäessään väitetiedoksianto voi täyttää sen tehtävän, joka sille on yhteisön asetuksilla annettu, eli että sen on annettava yrityksille ja yritysten yhteenliittymille kaikki sellaiset tiedot, joita ne tarvitsevat pystyäkseen tehokkaasti puolustautumaan ennen kuin komissio tekee lopullisen päätöksen.

(ks. 77 kohta)

5. Tavarantoimittajan asiakkaisiinsa soveltama paljousalennusjärjestelmä, jossa alennusprosentit vaihtelevat huomattavasti alemmilta ylemmille portaille ja jossa viiteajanjakso on yksi vuosi ja alennus määräytyy viiteajanjaksona toteutuneen kokonaisliikemäärän perusteella, on ominaisuuksiltaan kanta-asiakkuuteen sitouttava järjestelmä, sillä se sisältää voimakkaan kannustimen hankkia tavarat kyseiseltä tavarantoimittajalta.

(ks. 95 kohta)

6. Menettelyssä, jossa pyritään toteamaan määräävän aseman väärinkäyttö, komission on otettava huomioon se mahdollisuus, että kyseessä oleva yritys kohdistaa kustotoimia asiakkaisiinsa, jotka ovat osallistuneet komission tutkimukseen. Kun otetaan tämä mahdollisuus huomioon, komissiolla on oikeus olla ilmoittamatta sille näiden yritysten nimiä ja toimittaa sille pelkästään taulukko, josta ilmenevät nimettöminä niiden komission niille toimittamiin tietopyyntöihin antamat vastaukset. Näin ollen laatiessaan hallinnollisessa menettelyssä näistä vastauksista sellaisen version, joka ei ole luottamuksellinen, komissio noudattaa yhtäältä vaatimusta suojata luottamuksellisia tietoja ja toisaalta kunnioittaa väitetiedoksiannon adressaatin oikeutta saada tutustua asiakirja-aineistoon kokonaisuudessaan.

(ks. 124 ja 125 kohta)

7. Kilpailusääntöjen rikkomisen todistusaineistosta on poistettava sellaiset asiakirjat, joita komissio on pitänyt kyseiselle yritykselle vastaisina, vaikka sillä ei ollut niitä hallussaan hallinnollisen menettelyn aikana. Tämän poiston seurauksena päätös, jossa rikkominen todetaan, on kumottava siltä

osin kuin se koskee väitettä, joka voidaan näyttää toteen ainoastaan kyseisten asiakirjojen avulla.

(ks. 129 kohta)

8. Sitä, että määräävässä asemassa oleva yritys myöntää alennuksen, ei ole pidettävä EY 82 artiklassa tarkoitettuna väärinkäyttönä, mikäli se perustuu objektiivisiin taloudellisiin perusteisiin. Tästä seuraa, että määräävässä asemassa olevan yrityksen soveltamaa alennusjärjestelmää, jossa annetaan kyseiselle yritykselle huomattavaa harkintavaltaa siihen nähden, onko sen asiakkailla mahdollisuus saada alennus, on pidettävä epäoikeudenmukaisena, mikä merkitsee sitä, että yritys on käyttänyt määräävää markkina-asemaansa väärin EY 82 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Koska alennuksen saamiseen oikeuttavia edellytyksiä arvioitiin subjektiivisesti, tämä aiheutti asiakkaille epävarmuutta, eivätkä ne voi varmuudella ennakoida tarkasti alennusta, jonka ne voivat saada.

(ks. 140 ja 141 kohta)

9. Se, että määräävässä asemassa oleva renkaiden valmistaja myöntää tuotteidensa jälleenmyyjille palautuksen, jos

ne sitoutuvat järjestelmällisesti pinnoittamaan sillä renkaidensa rungot, merkitsee EY 82 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä. Tämän palkkion avulla määräävässä asemassa oleva yritys käyttää taloudellista painoarvoaan rengasalalla yleisesti ja uusien renkaiden markkinoilla erityisesti keinona varmistaa se, että jälleenmyyjät pinnoituttaisivat sillä renkaansa. Se asettaa näin ollen ehdon, jolla oli EY 82 artiklassa kielletty kytkeytyminen kauppa vaikutus.

Tältä osin merkitystä ei ole sillä, että tällainen ehto on sovellettavan kansallisen oikeuden mukainen, koska alaa koskeva yhteisön oikeus on ensisijainen ja koska EY 82 artiklan määräyksille on annettu välitön oikeusvaikutus.

(ks. 163 ja 166 kohta)

10. EY 82 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä on se, että määräävässä asemassa oleva yritys sitoutuu osallistumaan tuotteidensa jälleenmyyjien rahoittamiseen vaatiin vastikkeena näitä yrityksiä edistämään tavaramerkkillään varustettujen tuotteiden menekkiä, olemaan ohjaamatta sen tuotteiden oma-aloitteista kysyntää muihin merkkeihin ja pitämään riittävä varastoa tämän oma-aloitteisen

kysynnän välittömäksi tyydyttämiseksi. Kaikilla näillä edellytyksillä on tarkoitus poistaa muiden valmistajien suunnalta tuleva kilpailu ja vahvistaa yrityksen määräävä markkina-asema.

(ks. 208 ja 210 kohta)

Lisäksi tällaiset tiedonantovelvollisuudet ylittävät selvästi tiedonantovelvollisuudet, joita voidaan asettaa franchising-sopimusten yhteydessä asetuksen N:o 4087/88 ja erityisesti sen 3 artiklan 2 kohdan nojalla, joka joka tapauksessa kuuluu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan ja jolla ei näin ollen ole merkitystä arvioitaessa määräävässä asemassa olevan yrityksen asiakkailleen asettamia velvoitteita EY 82 artiklan kannalta.

11. Määräävässä asemassa olevan yrityksen tuotteidensa jälleenmyyjille asettamat velvoitteet, jotka ovat vastiketta niiden rahoitukseen osallistumisesta ja joiden mukaan niiden on toimitettava sille erilaisia tietoja, kuten taseen ja tuloslaskelman, tilastoja liikevaihdosta ja tarjotuista palveluista sekä tietoja osakkaista, ja annettava sen tehdä tarkastuksia myyntipisteissä näiden jälleenmyyjien kanssa sovittujen kehittämisen painopistealueiden noudattamisen takaamiseksi, merkitsevät väärinkäyttöä, jos ne eivät ole objektiivisesti perusteltuja.

(ks. 21, 215—217 ja 219 kohta)

12. EY 82 artiklan rikkomisen toteennäyttämiseksi riittää, että osoitetaan, että yrityksen määräävän aseman väärinkäytöllä pyritään rajoittamaan kilpailua, tai toisin sanoen, että menettelytapa on omiaan vaikuttamaan sillä tavoin. Tästä seuraa, että kyseistä artiklaa sovellettaessa väärinkäytön kilpailunvastaisen tavoitteen ja vaikutuksen toteennäyttäminen ovat sama asia. Mikäli näet osoitetaan, että määräävässä asemassa olevan yrityksen menettelytavalla pyrittiin rajoittamaan kilpailua, kyseinen menettelytapa on myös omiaan vaikuttamaan tällä tavoin. Tämän vuoksi kun yritys panee todellisuudessa toimeen menettelytavan, jonka tarkoituksena on rajoittaa kilpailua, se, että toivottua tulosta ei ole saavutettu, ei riitä sen

Näitä velvoitteita on pidettävä osoituksena väärinkäytöstä, jos ne ilmentävät määräävässä asemassa olevan yrityksen pyrkimystä valvoa tuotteidensa jakelua tarkemmin, saada markkinoilta sellaisia tietoja, jotka eivät ole julkisia ja jotka ovat sen oman liiketoimintastrategian suunnittelun kannalta arvokkaita, ja lisätä jälleenmyyjien riippuvuutta siitä.

toteamiseksi, että kyse ei olisi EY 82 artiklassa tarkoitettua määrävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

tuksessa N:o 17 ja kyseisissä suunta-
viivoissa.

(ks. 239, 241 ja 245 kohta)

Näin ollen komissiolla ei ole myöskään velvollisuutta perustella päätöksessä, jossa määrätään sakko kilpailusääntöjen rikkomisesta, syitä, joiden vuoksi sakon laskentapohjaa ei ollut vahvistettu samaksi kuin aiemmassa päätöksessä, jossa muun yrityksen on todettu syyllistyneen samaan rikkomiseen.

13. Se, että komissio on aikaisemmin soveltanut tiettyntasoisia sakkoja ja soveltanut tiettyä kilpailusääntöjen rikkomisen keston perustuvaa sakon perusmäärän korotusprosenttia, ei voi merkitä sitä, etteikö se voisi nostaa tätä sakkojen tasoa ja tätä korotusprosenttia sen antamissa asetuksessa N:o 17 ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen määrän laskentaa koskevissa suuntaviivoissa ilmoitetuissa rajoissa, jos tämä on tarpeen yhteisön kilpailupolitiikan toteuttamiseksi. Komissio saa nostaa sakkojen tasoa vahvistaakseen niiden ennalta ehkäisevää vaikutusta.

(ks. 254, 255 ja 277 kohta)

14. Määrävän aseman väärinkäytön vuoksi määrättävän sakon suuruutta vahvistettaessa komissiolla on oikeus määrittää tämän rikkomisen vakavuus viittaamalla yksinomaan sen luonteeseen ja tarkoitukseen ottamatta huomioon väärinkäytön todellisia vaikutuksia, koska ensiksi mainituilla voi olla tältä osin suurempi merkitys kuin viimeksi mainituilla. Erityisesti komission ei tarvitse tutkia kyseessä olevan yrityksen markkinaosuuksien ja myyntihintojen kehitystä.

Komission aiemmin noudattama päätöksentekokäytäntö ei siten itsessään ole sakkojen suuruuden määrittämistä koskeva oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla, koska tällainen kehys on määritetty ainoastaan ase-

(ks. 258 ja 259 kohta)

15. Komissiolla on päätöksessä, jossa todetaan useita saman yrityksen toteuttamia kilpailusääntöjen rikkomisia, oikeus määrätä yksi sakko useista rikkomisista, jolloin yksi sakko voi sisältää siten kokonaisvaltaisesti kaikki rikkomiset, jotka yhdessä kattavat tietyn ajanjakson. Tältä osin komission ei tarvitse päätöksen perusteluissa yksilöidä, miten se on ottanut huomioon kunkin sääntöjenvastaisista osatekijöistä sakkoa vahvistaessaan.

(ks. 265 ja 267 kohta)

16. Komission kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi määräämän sakon määrän korottaminen sen keston perusteella ei rajoitu vain siihen tilanteeseen, jossa keston ja kilpailusäännöissä tarkoitettuille yhteisön tavoitteille aiheutuneen lisääntyneen haitan välillä on suora yhteys.

(ks. 278 kohta)

17. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen määrän laskentaa

koskevilla komission suuntaviivoissa raskauttavana seikkana esitetyn uusi-misen käsitteen on katsottava tarkoit-tavan tilannetta, jossa sama yritys, jota on rangaistu rikkomisesta, toteuttaa uuden samankaltaisen rikkomisen.

(ks. 284 kohta)

18. Koska yhteisön kilpailuoikeudessa tunnustetaan se, että samaan konserniin kuuluvat eri yhtiöt muodostavat yhden taloudellisen yksikön eli EY 81 ja EY 82 artiklassa tarkoitettun yrityksen, jos kyseiset yhtiöt eivät määritä itsenäisesti toimintaansa markkinoilla, minkä seurauksena komissio voi määrätä sakon emoyhtiölle yritysryhmän menettelytapojen vuoksi, komissio voi perustellusti katsoa, että rikkominen on uusittu, kun yksi emoyhtiön tytäryhtiöistä syyllistyi samankaltaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen kuin siihen, jonka vuoksi toiselle yhtiölle oli aiemmin määrätty sakkoa.

(ks. 290 kohta)

19. Komissio ei sen vuoksi, että se on aiemmin raskauttavien seikkojen,

kuten uusimisen, vuoksi soveltanut tiettyä sakkojen korotusprosenttia, menetä oikeuttaan suurentaa tätä korotusprosenttia sen antamisessa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen määrän laskentaa koskeissa suuntaviivoissa määritetyissä rajoissa, jos se on tarpeen yhteisön kilpailupolitiikan toteuttamiseksi. Yhtäältä komission aiemmin noudattama päätöksentekokäytäntö ei itsessään ole sakkojen määrittämistä koskeva oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla, koska tällainen kehys on määritetty ainoastaan asetuksessa N:o 17 ja kyseisissä suuntaviivoissa, ja toisaalta komission on sakon suuruutta määrittäessään huolehdittava siitä, että sen toimenpide on ennalta ehkäisevä. Erityisesti uusimis-

tilanteessa sakon perusmäärän merkitävä korottaminen on perusteltua, koska uusiminen on todiste siitä, että aiemmin määrätyn seuraamuksen ennalta ehkäisevä vaikutus ei ole ollut riittävä.

Vastaavasti se, että komissio on aiemmassa päätöskäytännössään pitänyt joitakin seikkoja lieventävinä ja että sakkoa on tämän vuoksi huomattavasti alennettu tai asian käsittely on lopetettu, ei merkitse, että sillä olisi velvollisuus arvioida näitä menettelytapoja aina samalla tavalla.

(ks. 292, 293 ja 298 kohta)